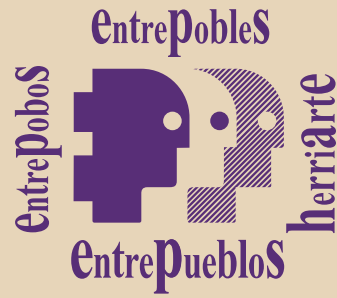


cooperació poble a poble



73

revista periòdica · juny 2020

#RegularizacionYa

erribemos las políticas que
s sitúan en condición de
derecho, nos racializa y
s invisibiliza.



ularizacionYa

**UNA "NOVA NORMALITAT" EN DISPUTA
PODREM CONSTRUIR NOUS PARADIGMES
PER A LA SOSTENIBILITAT DE LA VIDA?**

SUMARI

3 Solidaritat Entrepobles davant d'una "nova normalitat" en disputa

4 Després de la pandèmia. Podrem construir nous paradigmes per a la sostenibilitat de la vida?

7 Amb la democràcia en quarantena. Anticipant la post-pandèmia



10 Ni la pandèmia ni l'estat de setge han frenat els pobles en moviment

12 El Salvador: Drets sexuals i drets reproductius en temps de covid-19

14 En quarantena, segueix la resistència al sistema

16 Una inèdita crisi global d'incerts efectes

18 Els moviments socials davant la covid-19. Per a no tornar a la normalitat

La pandèmia mostra la desigualtat capitalista de forma brutal i dolorosa, tot i els pal·liatius estatals, sempre escassos per a la devastació que es produeix

Una altra economia és un repte imperiós a partir de la diversitat, la sostenibilitat i la pluralitat, potenciant allò local a partir de les necessitats, demandes i decisions locals

Es treballa per enfortir la comunitat, les autoritats pròpies i les assemblees, entenant que la cura de la salut en els pobles originaris té un fort caràcter col·lectiu, no individual com a les ciutats

Tots els elements de la crisi actual ja estaven presents abans de la pandèmia. L'original i realment excepcional han estat els factors que l'han provocat

EDITA
Entrepobles · Associació declarada
d'utilitat pública UP-78093-SD
DISSENY I MAQUETACIÓ
Esteva&Estévao

DEPÒSIT LEGAL
B-21094-89
Entrepobles no s'identifica
necessàriament amb les opinions
expressades en aquest butlletí

FOTO DE COBERTA
Cadena solidària realitzada per
Ongi Etorri Errefuxiatuak a Bilbao
el maig passat · Ecuador Etxea



AJUDA'NS A INCORPORAR A ENTREPOBLES NOVES SÒCIES I SOCIS
ASSOCIA'T I COL-LABORA ACTIVAMENT Butlletí de subscripció en la contraportada

Necessitem el teu suport per créixer i seguir garantint la nostra acció solidària amb AUTONOMIA i INDEPENDÈNCIA

Solidaritat Entrepobles davant d'una "nova normalitat" en disputa

Consell de redacció

Com passa amb el canvi climàtic o la crisi energètica, pandèmies com la del covid-19 han estat profusament previstes per diferents línies d'investigació científica, però no han estat previngudes políticament

En altres paraules, la política, arreu del món, ha estat incapaç de complir la seva funció bàsica: prendre les mesures protectores del bé comú necessàries per prevenir el que la mateixa intel·ligència humana estava preveient.

Aquesta crisi cal entendre-la com un episodi més de la crisi global, una història l'inici de la qual podríem situar en la recessió de 2008, que va tenir com a teló de fons el pic del petroli. Estem parlant de l'esgotament del model de creixement i globalització capitalista. Una crisi multifacètica (ecològica, econòmica, social, política, cultural, energètica, etc.), en què l'economia global trontolla en alts i baixos (cada vegada menys "alts" i cada vegada més "baixos"). I de la que, de ben segur, no trigarem a veure més capítols, previstos, però de moment tampoc previnguts.

Per això diem que és urgent un major protagonisme social. Els canvis necessaris no sorgiran dels grans poders econòmics, sinó malgrat ells. Tampoc per iniciativa de les institucions polítiques (ni tan sols de les que estan gestionades per grups o persones més crítiques). Requereixen impulsos des de baix, basats en la reconstrucció de comunitat, des de l'àmbit local amb consciència de ciutadania global.

Hem travessat més de tres mesos d'una experiència inèdita en les nostres vides i en la humanitat, amb les seves conseqüències socials, culturals, psicològiques i de tota mena, l'abast de la qual encara és aviat per dimensionar amb

precisió. Durant totes aquestes setmanes els estats d'ànim i les expectatives, personals i col·lectives, han anat evolucionant. **Ara ens estem reconeixent en aquesta "nova normalitat" en disputa. Una normalitat que gairebé tothom reconeix que no pot ser igual a la prèvia a la pandèmia, però sobre la qual es projecten interessos i estratègies molt diferents.**

En aquest punt hem volgut aprofitar el moment de la sortida d'un nou número del nostre butlletí per recollir anàlisis i reflexions inacabades, que ens arriben des dels moviments socials de diferents països d'Amèrica Llatina / Abya Yala sobre el que està passant. I per donar veu a algunes de les experiències que s'estan desenvolupant al nostre país. No és un panorama complet, hi haurà temps per anar-lo ampliant. Però creiem molt important, en aquest "un sol i divers món" que vivim, tenir la capacitat de mirar-lo des de diferents ulls i perspectives, per prendre consciència, no només dels grans reptes que tenim per davant, sinó també que no estem soles intentant afrontar-los.

En tots els continents un eixam de persones, comunitats, organitzacions i moviments vibren en la mateixa ona d'empènyer els canvis necessaris des dels seus territoris. Una xarxa extensa en defensa de la vida i de la justícia social de la qual volem sentir-nos part, i en la qual volem seguir trobant-nos. 🧡



Després de la pandèmia Podrem construir nous paradigmes per a la sostenibilitat de la vida?



Lilian Celiberti

Cotidiano Mujer (Uruguai)

Protestes contra la violència policial a Xile

El 8 de març de l'any 2020 enormes manifestacions demostren la potència de el moviment feminista

La coreografia del col·lectiu *Las Tesis* de Xile recorre el món donant veu a un saber col·lectiu: "el patriarcat és un jutge que et jutja per néixer". Tanmateix una setmana després el Cononavirus va imposar el distanciament social obligatori en alguns països, voluntari en d'altres, les veus col·lectives al carrer es van silenciar momentàniament.

Aquesta no és l'única pandèmia que ha viscut la humanitat, però sí és la primera que paralitza i tanca a milions de persones a casa seva amb terribles conseqüències per als sectors més desprotegits de les societats. La pandèmia ha posat en evidència les desigualtats estructurals generades pel capitalisme, però també ha impactat de forma generalitzada les ocupacions de milions de persones creant situacions dramàtiques.

Com diu Maristella Svampa:

Avui llegim en nombrosos articles, corroborats per diferents estudis científics, que els virus que estan castigant la humanitat en els últims temps estan directament associats a la destrucció dels ecosistemes, a la desforestació i al tràfic d'ani-

mals silvestres per a la instal·lació de monocultius. Tanmateix, sembla que l'atenció sobre la pandèmia en si mateixa i les estratègies de control que s'estan desenvolupant no han incorporat aquest nucli central en els seus discursos. Tot això és molt preocupant. (Nueva Sociedad, abril 2020)

La disputa simbòlica s'instal·la en l'escenari polític i segons com analitzem les causes, podrem imaginar les sortides post pandèmia. Per a les feministes argentines Veronica Gago i Luci Caballero, cal posar en acció les claus de lectura que ha produït el feminisme, ja que permeten comprendre el futur que s'està covant ara mateix.

¿O algú s'imagina què seria aquesta pandèmia sense la prèvia politització de les cures, sense la militància pel reconeixement de les tasques de reproducció i la valorització de les infraestructures de treballs invisibilitzats, sense la denúncia de l'endeutament públic i privat, sense la contundència de les lluites anti-extractivistes per defensar els territoris del saqueig de les corporacions? (Revista Amfíbia, 2020)





És una politització que sorgeix de milers de pràctiques, situades, parcials, que es nodreixen de camps teòrics de vegades contradictoris i subjectes a revisió, però que han obert interpel·lacions substancials. Per això les autores alerten sobre el que no ens ajuda a pensar i a posicionar les pràctiques col·lectives;

Hi ha dos llocs d'enunciació que no ens resulten eficaços. Una ràpida partida de defunció per al capitalisme (que inclou des d'un editorial del Washington Post passant per teòrics consagrats) o, en contrapunt, una insistència en què la pandèmia confirma el control capitalista totalitari sobre la vida. (Ibem)

Des del pensament feminista i en particular des de l'ecofeminisme es construeix l'articulació amb el pensament ecologista per imaginar noves formes de produir, consumir i habitar.

QUEDAT A CASA ha estat el lema per enfrontar la pandèmia en la majoria dels països, una "casa" que quan existeix és una presó per a moltes dones, nenes i nens. Els impactes serien encara pitjors, si no fos per la desobediència al "QUEDAT A CASA" que practiquen les persones solidàries amb el dolor dels altres, organitzant olles populars, oplint cistelles d'aliments i construint, amb les seves accions, entramats des de baix de solidaritat i cura.

Quan sortim del confinament, sens dubte el món no serà el mateix. **La pandèmia mostra la desigualtat capitalista de forma brutal i dolorosa, tot i els pal·liatius estatals, sempre**

escassos per a la devastació que es produeix. Els efectes encara no ho evidencien, però ja es perceben transformacions laborals (tele-treball) que anul·len els límits de la jornada laboral en nom de la llibertat d'elecció i habiliten pèrdues de drets socials i reducció del nombre global d'ocupacions en el mercat de treball. Hi ha coordenades dels debats socials que han canviat radicalment tornant més urgents i peremptoris els canvis de les nostres prioritats. Suely Rolnik en diàleg amb Negri i Hart, Deleuze i Guattari assenyala que

La força vital de la qual s'alimenta el capitalisme ja no es redueix a la seva expressió com a força de treball, el que implica una metamorfosi radical de la pròpia noció de treball. Això s'acompanya d'una gradual dilució de la forma d'Estat democràtic de dret, de la qual depenien lleis laborals pròpies del règim en la seva versió anterior. Rolnik 2019: 27

Apareix amb descarnada peremptorietat la necessitat de reestructurar el camp del desig amb pràctiques que desestabilitzin les formes dominants de la subjectivació. Rolnik fa una cartografia de les esferes de la insurrecció a recórrer per descolonitzar l'inconscient i donar espai als "embrions de mons que habiten els cossos". Aquests "embrions de món" s'expressen en les maneres de produir i consumir, en les formes de relacionar-nos, en les esferes de la micropolítica de territoris que produeixen sinergies col·lectives que acullen i tenen cura.

Com construir una agenda que posi en escac el capitalisme?

Com poques vegades, la pandèmia ens impulsa a deixar de mirar l'Estat, els mercats, la família, la comunitat, amb llegendes tradicionals. A la llum de la nostra vulnerabilitat social i la nostra condició humana, com a éssers inter i codependents, hem de repensar en una reconfiguració integral, és a dir, social, sanitària, econòmica i ecològica, que tributi a la vida i als pobles. Svampa, Viale 2020

TERRITORIS FEMINISTES

En la post pandèmia apareix com urgent desplegar espais col·lectius autònoms, re-inventant resistències a la cultura capitalista en totes les seves manifestacions consumistes, individualistes, violentes, racistes, colonialistes, i patriarcal, i explorar l'espai de la invenció política creativa escapant també a el joc polític de l'estat i de la representació. Això no implica desatendre la crítica, o el qüestionament a les formes tradicionals de la política i dels Estats, però **només reconstruint acció política des de la comunitat, podem construir formes de viure més properes a un imaginari transformador. Transformar les formes de produir i consumir és una manera de territorialitzar el feminisme per produir altres formes d'habitar i enfortir aquestes esferes de la insurrecció des del micro.** Les noves expressions feministes creen "mercats virtuals", fires, permacultura, horts urbans, mercats d'intercanvi, experiències de gestió sostenible en matèria





Alianza Política Sector de Mujeres

política i ambiental que enforteixen esferes d'economies alternatives i autogestió. Estendre i aprofundir aquestes experiències és una alternativa per enfrontar la crisi que deixa el coronavirus. amb economies desenvolupades des dels territoris, que poden contribuir a una democratització des de baix, modificant pràctiques de consum per desenvolupar una nova relació amb la natura.

LA CURA PER A LA SOSTENIBILITAT DE LA VIDA

Les necessitats quotidianes bàsiques, com alimentar-nos, vestir-nos, cuidar les criatures o les persones malaltes, donar-nos afecte, reconeixement i solidaritat, són el centre de la vida quotidiana de les persones. La reproducció de la vida és realitzada majoritàriament per dones, que són les que han garantit les cures i afectes necessaris. La teoria feminista ha col·locat el focus en aquesta relació, obrint la possibilitat d'analitzar íntegrament la societat. La despatriarcalització de la vida passa per assumir la cura com un eix central del sosteniment de la vida humana i no humana. Carrasco assenyala que

centrar-se explícitament en la forma en què cada societat resol els seus problemes de sosteniment de la vida humana ofereix, sens dubte, una nova perspectiva sobre l'organització social i permet fer visible tota aquella part del procés que tendeix a estar implícit i que habitualment no s'anomena. (2003: 12).

En la proposta de "Nou pacte social verd" que plantegen Svampa i Viale¹ per a la post pandèmia s'assenyala com un dels 5 eixos del pacte social la construcció de societats lligades al paradigma de la cura. Aquest paradigma es basa en el reconeixement de la interdependència entre les persones i l'ecodependència amb la natura. **Prioritzar com a política l'enfortiment dels sistemes de cura i els sistemes de salut públics són urgències tant a nivell nacional com global. Es tracta de portar les cures i la reproducció de la vida a amplis sectors de les comunitats i de la societat. Incorporar aquestes dimensions en les organitzacions socials, sindicats, cooperatives i tot ti-**

pus d'organització social al mateix temps que impulsar la demanda d'un Sistema de Cures com a política pública.

Les pràctiques socials s'han d'expandir més enllà de l'estat, per fer possible camps relacionals guiats per principis ètics per a la construcció del "comú". La economista feminista Natàlia Quiroga assenyala que la interacció entre l'economia social i popular post patriarcal i l'economia feminista han de centrar les seves pràctiques en una economia per a la vida. Una economia que tingui cura. (Quiroga 2019). D'altra banda Yayo Herrero convoca a resignificar el concepte de sostenibilitat incorporant la relació harmònica entre humanitat i natura. Hi ha propostes i directrius per començar a assajar transicions socioecològiques cap a un altre model d'economia i organització social.

Cal desitjar fer-ho. 🌱

Nota

1. "Nuestro Green New Deal". Revista *Anfibia*, abril 2020.

Bibliografia

- CARRASCO, Cristina. *La sostenibilidad de la vida humana ¿un asunto de mujeres?* Icaria Editorial: Barcelona, 2001.
- CARRASCO, Cristina; DÍAZ, Carmen. Editoras. "Economía feminista: desafíos, propuestas, alianzas." Entrepueblos: Barcelona, 2017.
- GAGO, Verónica; CABALLERO, Luci. "Deuda, vivienda y trabajo: una agenda para la pospandemia". Revista *Anfibia*. Marzo 2020.
- HERRERO, Yayo. "Economía feminista y economía ecológica: un diálogo necesario". en "Economía feminista: desafíos, propuestas, alianzas". Entrepueblos: Barcelona, 2017.
- PEREZ, Amaia. "¿Espacios económicos de subversión feminista?" en "Economía feminista: desafíos, propuestas, alianzas". Entrepueblos: Barcelona, 2017.
- QUIROGA, Natalia, *Economía Pospatriarcal*. Lavaca. Buenos Aires, 2019.
- ROLNIK Suely, *Esfemas de la insurrección. Apuntes para descolonizar el inconsciente*. Tinta Limón, Colección Naciones Comunes. Buenos Aires, 2019.
- SVAMPA, Maristella; VIALE, Enrique; "Nuestro Green New Deal". Revista *Anfibia*. Argentina, Mayo 2020.



Amb la democràcia en quarantena

Anticipant la post-pandèmia



Alberto Acosta

Economista (Equador)

“En aquests moments de crispació, cal serenitat, reflexió i sospesar raons. De com sortim de l'avui, serà el demà.”
Julio Anguita, 4 de maig del 2020

S'ha mogut el sol. Les certes esvaeixen. Les incerteses ens envolten. El futur se'ns apareix més difús que abans

La veritat és que pandèmies de tota mena, no només la sanitària derivada del coronavirus (covid-19), assetgen la societat humana. La pregunta és si sabrem transformar tanta amenaça i risc en oportunitats per a una gran transformació.

Preocupant resulta veure que a mesura que es desarma l'existent, comença a organitzar-se un nou règim, que, d'antuvi, sembla que recupera el pitjor del vell... i en aquesta recuperació del passat, causant de tantes pandèmies, la temptació autoritària és cada vegada més present. **I és probable que, passat el pitjor de la pandèmia, se segueixi perseguint perversament la promesa –d'impossible compliment– del desenvolupament i del generalitzat benestar, sacrificant a milions d'éssers humans i per cert a la Mare Terra...** fins que ens enfrontem amb la pròxima pandèmia.

LES SACSEJADES DE LA DEMOCRÀCIA ABANS DEL CORONAVIRUS

A Amèrica Llatina, si se'm permet posar la lupa en aquesta regió, fins fa poc registràvem societats en moviment que ocupaven carrers i places amb les seves múltiples revoltes i resistències, declinant el verb democràcia en tots els seus temps.

El cap de l'any 2019 passarà a la història per les seves múltiples rebel·lions populars en contra de diverses i creixents desigualtats, i de la irrefrenable destrucció de la Natura. El pes de les estructures classistes, patriarcal, xenòfobes i racistes va acompanyar i va desencadenar les frustracions d'amplis sectors –en especial de la joventut– mobilitzats sense res a perdre, ja que fins el futur se'ls ha robat...

A aquesta lectura se li podrien afegir els problemes nascuts de les pròpies contradiccions del capitalisme perifèric, sota les quals els





Mobilització contra el "paquetazo" neoliberal del Govern a Quito (Equador)

països llatinoamericans són constantment empesos a perpetuar el seu caràcter d'economies exportadores de matèries primeres, sempre vulnerables i dependents. Violències, corrupció i autoritarisme, en governs neoliberals i "progressistes" –no confondre amb d'esquerres– assetgen la democràcia. Tanta brutalitat no és una simple conseqüència dels extractivismes, sinó una condició necessària per a la seva cristallització. I tot emmarcat en accions pròpies dels imperialismes, als quals poques vegades s'incorpora en les anàlisis.

Entendre aquesta complexitat no és fàcil. **La força de les mobilitzacions de finals de 2019 va ser enorme, però no necessàriament van presentar clares opcions de canvi, tot i que potser obrien horitzons nous per a la disputa del sentit històric**, sobretot en el cas xilè. A més, les amenaces que ja envoltaven aquests processos eren majúscules. Només cal constatar les ombres de la militarització de la política que ja aleshores van apuntar com a constant en diversos racons de la nostra Amèrica. Amb les quarantenes s'han buidat els carrers i s'ha posat, de moment, en quarantena la democràcia.

LA DEMOCRÀCIA "HACKEJADA" PELS EFECTES DEL CORONAVIRUS

El coronavirus ens confronta amb una realitat que s'ha vingut acumulant des de fa dècades i sobretot en l'últim temps. I aquesta realitat respon, més enllà de lectures inspirades en el complot i d'una allau d'interpretacions sobre la pandèmia, a un procés de destruccions múltiples forjat pels éssers humans en el marc del "capitalocè", responsable del col·lapse climàtic en marxa. A més, la mateixa recessió econòmica, que ja ens pressionava abans del coronavirus, resulta d'aquesta lògica infernal d'acumulació incessant de capital. I així, aquesta convergència de pandèmies aguditza els problemes i ens enfronta a una crisi multifacètica en extrem complexa que ens convoca a pensar i actuar.

Puntualitzem alguns elements clau. **El coronavirus despulla diversos temes, molts d'ells ja coneguts. El covid-19 demostra la profunditat de les desigualtats: a més dels greus problemes sanitaris, exploten agreujats molts altres pro-**

blemes socials: la fam, la misèria, la inequitat, l'exclusió.

El coronavirus, al demostrar la lògica de poder, serveix per exacerbar els temors i les aberracions: s'ha organitzat un pla de guerra per vèncer un "enemic invisible", en clau de "bocs expiatoris": migració i coronavirus caminen de la mà exacerbant la xenofòbia.

En aquest crispant escenari, l'Estat retorna. A primera vista, això sembla fins i tot desitjable. Creix el reclam perquè l'Estat assumeixi tasques socials, ja que en molts països se les havia deixat en mans de lògiques mercantils, la salut sobre tot. El més greu és que, simultàniament es consolida un Estat autoritari: cal disciplinar la societat per controlar la pandèmia, és el missatge. La quarantena, més enllà de la seva utilitat per frenar el contagi, implica una restricció de drets. També treu el cap un Estat que, un cop més, després d'un llarg interregne neoliberal, assumeix el seu paper com a empresa de reparacions del sistema, apuntant les grans empreses, perquè, fet i fet, tot romangui igual. **Aquest retorn de l'Estat implica, aleshores, la recerca de seguretat per mantenir l'estatu quo, sobretot quan el que es pretén és travessar aquest complex moment i reprendre l'a-normalitat anterior.**

La temptació de l'autoritarisme tecnològic xinès és enorme. "El gran germà" de George Orwell, transformat en "l'estat tecnotalitari perfecte", de Franco Berardi Bifo, treu el cap com una realitat cada vegada més esfereïdora. Estats amb trets feixistes i d'exacerbats nacionalismes poden consolidar-se en molts països. A la vegada, a Amèrica Llatina i en altres latituds, comptant amb el concurs estatal, es perfilen més neoliberalisme, més extractivismes, és a dir més flexibilització laboral i ambiental per a ser competitius i recuperar el temps perdut. A l'acabar la pandèmia hi haurà més rics: les farmacèutiques, les grans empreses que subministren i comercialitzen els aliments, per exemple. També hi haurà més pobres. I és molt probable que, depenent de com hi sortim, hi hagi menys democràcia...

LA DEMOCRÀCIA DE LA TERRA, UN PAS IMPRESCINDIBLE

Un parell de reflexions addicionals. Tant de bo s'entengui que la qüestió ambiental ha estat nucli fonamental en els creixents con-



fictes al món sencer. Aquesta pandèmia del covid-19 no sorgeix del no-res, no és el producte d'un simple complot. La pandèmia ens confronta amb una realitat socioecològica que s'ha vingut deteriorant acceleradament des de fa unes set dècades si més no, però encara amb més ferocitat en l'últim temps. I en aquest complex escenari, com hem anotat, fins i tot ens diran, sense posar-se vermells, que cal refredar la democràcia..., per a protegir-la.

El repte no es resol de la nit al dia. Defensar i fomentar la democràcia en tots els àmbits d'acció estratègica –des del local al global–, amb un procés de permanent radicalització, segueix sent el camí per a societats respectuoses de la diversitat, de la igualtat i la llibertat. És més, no podrà haver pau entre els éssers humans si simultàniament no transitem cap a la pau amb la Natura. I això

Això exigeix generar transicions des de milers i milers de pràctiques alternatives existents arreu del món, orientades per horitzons utòpics que propugnen una vida en harmonia entre la Humanitat i d'aquesta amb la Natura, aprenent de formes de vida indígenes, plasmades en els bons conviures, i de totes aquestes altres opcions d'existències dignes que van configurant el *plurivers*.

Sense minimitzar les accions a nivell estatal, tot indica que el gran impuls sorgirà amb accions des de baix, des de barris i comunitats. Una feina que no pot ser en cap cas romantitzada en tant que emergeix des de la mateixa brutalitat del món capitalista. Es tracta d'una construcció i reconstrucció pacient i decidida, que comença per desmuntar diversos fetitxes –particularment econòmics, començant per l'impossible creixement en un món finit i



ens convida a sintonitzar amb la democràcia de la Terra per construir societats basades en la justícia social, la democràcia radical descentralitzada i la sostenibilitat ambiental.

Els elements bàsics d'aquesta democràcia radiquen en la relació harmoniosa amb la Mare Terra, reconeixent que tots els éssers vius tenen un valor intrínsec, independentment de si tenen o no alguna utilitat per als éssers humans. La diversitat biològica i cultural és la base d'aquesta forma de democràcia d'arrel, que no pot seguir apuntant cap a la uniformització productiva, cultural i fins i tot política. La sostenibilitat pensada en clau de les futures generacions obliga a prioritzar els béns de subsistència bàsica, assegurant salut, alimentació i habitatge com a drets, no com a mercaderies. **Una altra economia és un repte imperiós a partir de la diversitat, la sostenibilitat i la pluralitat, potenciant allò local a partir de les necessitats, demandes i decisions locals: des de barris i comunitats en primer lloc. Els sabers ancestrals en estret diàleg amb els coneixements científics han de fer realitat la convivialitat de relacions socials, econòmiques i polítiques, fins i tot tecnològiques.**

pels destructors extractivistes– i en propiciar canvis radicals, des d'experiències existents o des d'imaginaris a ser transformats en realitats. I això ens commina a desfer les bases patriarcal i colonials del capitalisme, amb la qual cosa inexorablement s'enfonçarà aquesta civilització de la desigualtat i la violència.

Aquesta tasca demana conjugar la democràcia en totes les seves formes. Subvertir la institucionalitat dominant és el primer pas per construir xarxes de resistència i re-existència amb les que –sense demanar permís– es potencii i es radicalitzi la democràcia en la vida dels pobles. En la mesura que la pandèmia esdevé en pandemònim, quin és el potencial real del canvi de rumb? Tornaran les masses a omplir els carrers avui buits per la pandèmia? El moment, malgrat totes les amenaces que planen, apareix com immillorable per disputar el sentit històric d'una gran transformació socioecològica. 🌱

Alberto Acosta és un professor universitari. Ministre d'Energia i Mines (2007). President de l'Assemblea Constituent (2007-2008). Candidat a la Presidència de la República de l'Equador (2012-2013). Company de lluita dels moviments socials.





Lloc de control territorial de la Guàrdia Indígena del Nord del Cauca (Colòmbia)

Ni la pandèmia ni l'estat de setge han frenat els pobles en moviment

Raul Zibechi

Escriptor i pensador-activista (Uruguai)

L'any previ a la pandèmia, va ser un dels més rics i prometedors protagonitzats pels pobles en moviment a Amèrica Llatina

Són ben coneguts els grans fets, com l'aixecament indígena i popular a l'Equador a l'octubre, l'esclat a Xile des de novembre, l'onada de mobilitzacions a Colòmbia com no es coneixien des de feia molt de temps, a més del protagonisme popular a Haití i Nicaragua, precedits per les Jornades de juny de 2013 al Brasil i les de desembre de 2017 a l'Argentina.

A l'agost de 2019 el zapatisme va anunciar la seva tercera expansió. Malgrat que les comunitats, municipis autònoms i juntes de bon govern estan envoltades per la meitat de l'exèrcit mexicà, les bases de suport zapatistes han aconseguit trencar el setge ampliant els seus territoris i multiplicant espais de resistència. En un comunicat lliurat el 17 d'agost i signat pel subcomandant Moisès, indígena convertit en portaveu del moviment, anuncia la creació de set nous *caracoles* i quatre municipis autònoms, que s'anomenen d'ara endavant "centres de resistència autònoma i rebel·lia zapatista".

El més important és que varis d'aquests centres es troben més enllà de la zona de control tradicional del zapatisme, mentre uns altres són als límits d'aquesta zona i reforcen la presència que tenen a la regió històrica des de l'alçament de 1994, quan van recuperar centenars de milers d'hectàrees dels grans terratinents. Ara ja sumen 43 centres zapatistes.

Entre les accions menys visibles però no menys profundes, voldria destacar que el 2019 es va crear la Guàrdia Indígena Comunitària "Whasek Wichi" en l'Impenetrable, al Chaco d'Argentina. Des de 2015 funciona el Govern Territorial Autònom de la Nació wampis, al nord de Perú, que abasta 22 comunitats i més d'un milió d'hectàrees amb 15 mil habitants. El mateix camí comencen a recórrer altres tres pobles amazònics.

La lluita dels tupinambà del sud de Bahia (Brasil), els va permetre recuperar 22 hisendes i milers d'hectàrees, tot i la repressió i les tortures



als seus dirigents (Fernandes, 2013). El poble maputxe al sud de Xile ha recuperat 500 mil hectàrees per acció directa des de la dècada de 1990, quan es va restaurar la democràcia per arraconar-los amb l'aplicació de la llei antiterrorista heretada de la dictadura de Pinochet, però després aplicada igualment per governs progressistes i conservadors (Zibechi, 2020).

A aquestes experiències podem sumar centenars i potser milers de comunitats autogestionades a tot Amèrica Llatina.

Els estudis més afinats mostren que aproximadament la meitat del territori llatinoamericà està en disputa entre el capital transnacional i els pobles, com ensenyen els treballs de l'*Instituto para el Desarrollo Rural de Sudamérica*. Una veritable guerra per la terra i el territori que travessa cinc segles i s'ha intensificat en les últimes dècades al caliu de l'acumulació per desposseïció.

La veritat és que a finals de 2019 els pobles estaven a l'ofensiva, en tota la regió. En primer lloc, cal destacar el nou paper de les dones i, molt en particular, de les dones dels sectors populars, mestisses, negres, pobres. En segon lloc, és notable el creixement de l'activisme popular, rural i urbà, camperol, negre, indígena i de les perifèries urbanes.

L'ACCIÓ COL·LECTIVA CONTINUA PER ALTRES CAMINS

Des que la pandèmia del coronavirus va imposar un tall als processos i als moviments llatinoamericans, aquests continuen per altres canals, d'altres maneres i formes d'actuar. Voldria abordar breument les cinc característiques més destacades que observo en l'acció col·lectiva entre març i maig, després d'intercanviar amb moviments de gairebé tots els països sud-americans, de Mèxic i El Salvador.

El primer aspecte és que es produeix un *viratge cap a dins*. Potser el moviment que millor ho expressi sigui el Consell Regional Indígena de l'Cauca (CRIC), amb el seu lema d'*Una Minga cap Endins*. Mentre la Guàrdia Indígena efectua el control territorial, barrant el pas a les persones i vehicles no autoritzats pels cabildos, la minga cap a dins col·loca en primer pla la medicina tradicional i l'harmonització de les persones en el territori.

Les emissores indígenes han esdevingut estratègiques i claus d'aquest procés, ja que segueixen les instruccions de les autoritats territorials. La ritualitat indígena permet enfrontar la pandèmia al combinar les cures amb les seves plantes medicinals i harmonitzar les persones amb la terra i el territori. Es va als llocs sagrats, les llacunes i els erms per revitalitzar les flaires purificadores, recollir les plantes cerimonials i fer els fogons en les comunitats.

Ahora, **es treballa per enfortir la comunitat, les autoritats pròpies i les assemblees, entenent que la cura de la salut en els pobles originaris té un fort caràcter col·lectiu, no individual com a les ciutats.** Camins similars als del CRIC es poden constatar entre les bases de suport de l'EZLN a Chiapas, entre pobles amazònics com el Govern Autònom de la Nació wampis, entre molts altres.

A les ciutats es funciona de forma diferent, avant posant el barri a l'habitatge familiar. En particular a les viles de Buenos Aires i a les favelas de Rio de Janeiro, la consigna de "Queda't a casa" no pot funcionar, per la precarietat i l'amuntegament, i perquè els sectors populars sobreviuen en base a la venda ambulants i altres formes d'informalitat o economia popular, cosa que no poden fer si romanen tancats a casa. Per això es va imposar la proposta de "Queda't al barri", fent de l'espai col·lectiu al centre de la sociabilitat popular.

La segona tendència dels moviments és l'*aprofundiment de l'autonomia alimentària*. En totes les experiències registrades, es constata un retorn a la terra, un intent per construir horts col·lectius autogestionats de caràcter orgànic, en particular en les perifèries urbanes. Es pot dir que constitueix, alhora, un intent per superar les conseqüències econòmiques de la pandèmia, però també un desig de fer-ho en col·lectiu, trencant l'aïllament individual-familiar imposat per l'Estat.

Encara és aviat per saber si aquestes iniciatives perduraran més enllà de l'emergència, però semblen formar part d'un desig d'amplis sectors per abandonar la gran ciutat per "viure millor", com estan fent milers de migrants andins a Lima (Zibechi, 2020c). Alguns moviments –com zapatistes i nasas– recomanen a les seves bases, no només la intensificació de la producció d'aliments, sinó també la diversificació, com a forma d'assegurar mínims nivells d'autonomia.

La tercera és la creixent *territorialització de les resistències*.

El més nou, és l'aparició d'una multiplicitat d'iniciatives urbanes, com les 200 assemblees territorials formades al caliu de l'esclat a Xile. Durant la pandèmia i l'estat de setge, unes quantes assemblees van optar per posar en peu xarxes d'abastament per fora de mercat, contactant directament amb els productors. Més simptomàtic encara, és la formació ja abans de la pandèmia, però aprofundida ara, d'una xarxa d'abastament feminista, amb el que pot dir-se que el moviment de dones també tendeix, lentament, cap a l'arrelament territorial. A les perifèries urbanes, com succeeix a Temuco (Xile) i a Montevideo (Uruguai), milers de persones han ocupat terres per construir habitatges, en el que suposa un desafiament frontal a la propietat privada i a l'Estat.

Els moviments indígenes són els que amb més vigor han encarat la delimitació i defensa dels seus territoris. L'EZLN en els seus 43 espais a Chiapas, va tancar els *caracoles* deixant a les comunitats la gestió de les decisions concretes. La Guàrdia Indígena del Cauca, per la seva banda, controla setanta punts d'entrada i sortida dels seus territoris amb al voltant de set mil guàrdies que roten en la tasca. Molts camperols van bloquejar a tot Amèrica Llatina l'ingrés i sortida dels seus pobles, per assegurar-se que el virus no entrés a les comunitats.

El quart aspecte a destacar és l'*aprofundiment dels vincles "a baix -a baix"*. El suport dels sindicats uruguaians a les olles populars als barris perifèrics, les donacions d'aliments de productors rurals als pobladors urbans, són tot just una mostra de com durant la pandèmia s'estan estrenyent vincles entre pobres rurals i urbans. Potser l'acció més cridanera, per l'explicitació de la solidaritat, sigui la dels *Bañados* d'Asunción. Desenes d'olles populars funcionen sota el lema "L'Estat no té cura. Els pobres ens cuidem entre pobres", en un ampli treball solidari que connecta estudiants i professionals amb pobladors organitzats que viuen en la major pobresa.

Finalment, es pot constatar el retorn i la potenciació de *pràctiques ancestrals per fora del mercat capitalista*. Entre les poblacions camperoles i indígenes de Bolívia, Colòmbia i Mèxic, es constata la generalització de pràctiques de bescanvi. Es realitzen fires d'intercanvi a punts i dies prèviament acordats, sense moneda, però no s'intercanvien equivalències sinó que cadascú ho fa en base a la necessitat. Estem davant pràctiques que es realitzen des de fa molt de temps, però que enmig de l'emergència sanitària cobren un doble sentit de resistència col·lectiva i d'alternativa al capitalisme. 🌱👥



El Salvador: Drets sexuals i drets reproductius en temps de covid-19



Sara García Gross

Activista feminista defensora de Drets Humans

Agrupación ciudadana por la despenalización del aborto terapéutico, ético y eugenésico

La pandèmia del covid-19 ha col·locat al centre les absències de l'Estat salvadorenc, les violacions de drets humans i el tarannà autoritari

Vivim en un país que no considera l'aigua com a dret humà, on el sistema de salut és precari, un país on la violència sexual, embarassos imposats, femicidis, crims d'odi són el dia a dia; perquè la justícia és patriarcal i la impunitat és el comú denominador; on les tasques de cures són invisibilitzades i imposades a les dones i nenes. Un país que s'ha caracteritzat per la seva constant i creixent militarització.

En aquest sentit, **és necessari posar en evidència que, en aquest escenari, els drets humans estan en risc de retrocedir, específicament, els drets sexuals i drets reproductius.** Així ho planteja l'informe tècnic sobre covid-19 realitzat pel Fons de Població de Nacions Unides, el qual assenyala el risc que els recursos per als serveis de salut sexual i reproductiva s'acabin desviant a les despeses generals per fer front a la pandèmia. Aquesta situació es traduirà en un augment de la mortalitat materna i neonatal, un increment en les necessitats insatisfetes de planificació familiar i un augment del

nombre d'avortaments en condicions de risc i infeccions de transmissió sexual.

Les absències específiques en matèria de salut sexual i reproductiva, com ara, la penalització absoluta de l'avortament, criminalització injusta a dones per emergències obstètriques, la no garantia d'educació integral en sexualitat, violència sexual i embarassos imposats són realitats que impacten en el cos de les dones i els cossos amb capacitat de gestar. Lamentablement, aquestes absències en el marc d'una crisi de salut pública provocada per la pandèmia, aprofundiran les violències i desigualtats socials. Què passarà amb les dones i nenes que estan a casa amb els seus agressors? Què passarà davant la realitat de nenes i dones que necessiten sortir a treballar i estan exposades a caminar per uns carrers amb alta presència militar i policial? Què passarà amb les dones que enfrontin emergències obstètriques i avortaments espontanis?

A més, preocupa la crisi dins dels centres penitenciaris. Des de l'Agrupació Ciutadana per la Despenalització de l'Avortament acompanyem





els casos de dones que han estat víctimes d'una criminalització injusta. Les "17 i més"² són un viu exemple de com en aquest país preval l'arbitrarietat en els processos judicials. De fet, el grup de treball de Nacions Unides sobre detencions arbitràries va afirmar que dones que van sofrir emergències obstètriques són víctimes de detenció arbitrària;³ en aquest context de pandèmia, aquestes violacions s'aprofundeixen, perquè l'Estat salvadorenc, a més de mantenir preses a dones innocents, les està exposant a una crisi profunda dins de la presó. És conegut que dins de les presons d'El Salvador, l'amuntegament i la falta d'aigua són característiques principals. Tanmateix, a causa d'aquesta pandèmia, el govern ha reprès la mesura de limitar les visites de familiars i amb això també, limitar l'accés de kits d'higiene personal: tovalloles sanitàries, pasta de dents, sabó, paper higiènic, entre altres, i això col·loca en major risc a les dones privades de llibertat.

Cap sistema de salut del món està preparat per a atendre una crisi de contagi del covid-19 dins de les presons. Això generaria un desbordament, no hi ha sistema que aguanti aquesta realitat. Per tant, és necessari prendre mesures efectives dins de les presons. Això no ho estem dient només nosaltres. La CIDH va plantejar que els Estats estan obligats a realitzar accions concretes i immediates per a garantir els drets a la vida, integritat i salut de les persones privades de llibertat, en el marc de la pandèmia covid-19. A més, el Subcomitè de les Nacions Unides per a la Prevenció de la Tortura va manifestar que dins de les presons i altres recintes de privació de llibertat (molts severament amuntegats i insalubres) existeixen problemes aguts que necessiten acció immediata; les mesures inclouen considerar la reducció de població penitenciària. Tam-

bé, l'Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans, Michelle Bachelet, ha instat als governs d'arreu del món a prendre mesures per a evitar que el coronavirus s'estengui de manera massiva en les presons, per a això ha instat a reduir la població carcerària.

Avui més que mai, considerem imperant que s'alliberi les dones que han enfrontat emergències obstètriques, exigim també que la salut sexual i salut reproductiva sigui considerada un servei de salut prioritària durant la pandèmia. És fonamental fer audibles les veus de les persones que enfronten la interseccionalitat de les opressions i és necessari vigilar les regressions de drets. El canvi en la nostra quotidianitat ens ha de portar a construir més organització i enfortir els llaços de solidaritat i sororitat. 🧡

Notes:

1. Segons el mapa d'embarassos en nenes i adolescents publicat pel UNFPA (2019), 19, 190 nenes i adolescents, entre 10 i 19 anys, van ser mares. En 2019, es van registrar 230 femïnícids segons l'observatori d'ORMUSA. Segons xifres de l'organització CONCAVIS TRANS, més de 600 assassinats de persones LGBTI han estat registrats des de 1993 a El Salvador.
2. Aquí hi ha més informació sobre la història de "Las17" a El Salvador <https://las17.org/>
3. El Salvador: Grup de Treball de Nacions Unides afirma que dones que van sofrir emergències obstètriques són víctimes de detencions arbitràries: <https://www.cejil.org/es/salvador-grupo-trabajo-naciones-unidas-afirma-que-mujeres-que-sufrieron-emergencias-obstetricas-son>





Bernardo Caal, dirigent de la defensa dels rius, condemnat a 7 anys

En quarantena, segueix la resistència al sistema

Colectivo Ecologista MadreSelva

Era divendres i 13 el dia que es va reportar a Guatemala el primer cas de covid-19. Aquest segon cap de setmana de març i primer després de la notícia, la dinàmica va transcórrer amb normalitat

La gent es va donar, sense ser-ne conscients, els últims petons i abraçades de salutació i comiat, els comerços van funcionar com qualsevol altre dissabte o diumenge, i la gent va sortir al carrer, probablement sense considerar el que estava per venir.

El 15 a la nit es va conèixer la defunció de la primera persona per coronavirus al país, un home de més de 80 anys, i el president Alejandro Giammattei va anunciar un seguit de mesures de contenció que, com a la resta del món, han tingut un impacte irreversible a la vida de les persones i a l'economia del país. Aquesta setmana es van cancel·lar totes les activitats educatives, religioses, feines no essencials i el transport públic. Set dies després es va imposar un toc de queda amb el qual va quedar prohibida la circulació de persones i vehicles durant 12 hores al dia.

Des d'aleshores la por va cobrar una altra dimensió, existeix incertesa per no saber què passarà més endavant, centenars de persones són als carrers buscant solidaritat perquè cada vegada hi ha més estómacs buits en diferents parts del país. Molta gent va perdre el treball o es va veure obligada a acceptar una retallada salarial, un significatiu nombre de petits negocis i comerços va tancar; per les mesures decretades el comerç informal en gran manera es va paralitzar i en el camp molts dels productes no es van poder transportar.

Al tancament d'aquest article es reporten 2.512 casos a Guatemala, i segons Edwin Astúri-

es, metge i expert en epidemiologia, les últimes setmanes de maig i primera de juny el virus estaria en el seu pic més alt; alarmant situació en un país on existeixen 45 hospitals i 8.453 llits, segons el Ministeri de Salut.

UN MONSTRE INSACIABLE QUE NO DESCANSA

El sistema. Aquest en realitat és el virus que enverina i contamina, perquè explota territoris i extreu els seus béns naturals. La despulla ha estat una constant al país, per anys els pobles l'han denunciat i resisteixen enfront d'aquest monstre que no dona treva ni en època de pandèmia.

Lesbia Villagrán és de San Rafael Las Flores, un municipi del departament de Santa Rosa, on fa més de tres anys comunitats organitzades i en resistència van decidir instal·lar, les 24 hores, una *plantada* a la localitat de Casillas per a impedir els treballs de l'empresa minera Sant Rafael S.A.

En el municipi, la població acata les normes de confinament malgrat que comporta dies de fam per a moltes persones, "és lamentable la situació, perquè no es pot treballar i moltes persones es veuen obligades a passar de casa a casa per a demanar menjar", afegeix Lesbia al mateix temps que denuncia com l'empresa minera continua funcionant. Per les mesures decretades, "la resistència que s'està fent es va aixecar a Casillas, perquè no van atorgar el permís per a romandre a la *plantada* i des d'aquest moment entren i surten els camions de l'empresa, nosaltres aixequem tanques i les deixem posades, però aquest



mateix dia, a l'hora del toc de queda, les retiren. Per a nosaltres és penalitzat ser al carrer, però per als empresaris d'aquí no hi ha hagut canvi", assenyala.

Aquesta és una de les tantes realitats de cara a la covid-19, que queden fora de les cobertures informatives. Durant més de dos mesos els mitjans de comunicació i les xarxes socials estan saturades amb informació del nombre de contagis, de morts, de l'impacte en l'economia, de l'augment en els índexs de pobresa i de les manques del sistema de salut. **És necessari donar cabuda a les veus dels qui s'enfronten a aquest monstre insaciable que ens ven la idea d'un desenvolupament que paguen molt car les majories i la naturalesa, perquè contribueix a evidenciar que aquesta és una crisi global i social, ecològica i econòmica, producte dels impactes ambientals acumulats provocats al planeta.** Molt poc s'ha dit de com la destrucció massiva d'ecosistemes, la depredació i el saqueig de béns naturals redueix els espais per a la vida silvestre i exposa als éssers humans a noves formes de contacte amb microbis; de com la industrialització de la producció d'aliments animals és la principal font de contagi en provocar mutacions dels virus que afecten l'espècie humana.



Alianza por la Solidaridad

DEFENSAR L'AIGUA ÉS PROTEGIR LA VIDA

Insistir en això és fonamental per a generar consciència de la necessitat urgent de defensar els boscos, l'aigua i la terra, sobretot en les àrees urbanes. María Caal, regidora de la Corporació Municipal de Cahabón i part de la resistència per la defensa d'un dels rius més grans del país, el riu Cahabón, a Santa María Cahabón –Alta Verapaz– assegura que resguardar aquests cabals d'aigua és vital per a protegir la vida. La tasca mai ha estat fàcil però, igual que a San Rafael Las Flores, aquests últims mesos s'ha complicat encara més per la pandèmia i per l'ordre governamental de romandre a les cases. "S'han suspès moltes activitats, la resistència no ha parat perquè continuem fermes en la lluita per defensar l'aigua, i hem estat informant les comunitats, però ha estat més difícil tot". D'aquest municipi és també Bernardo Caal, líder q'eqchi' sentenciat a 7 anys i 4 mesos de presó per enfrontar-se a les urpes del monstre, i impedir que els projectes hidroelèctrics de l'empresa Oxec SA acabin amb el riu Cahabón. "El procés que iniciem per al seu ràpid alliberament, amb aquesta situació del coronavirus, s'ha estancat, i el meu germà segueix pres injustament i amb el risc al contagi per la falta de mesures de salut que hi ha a la presó, però nosaltres continuem lluitant per ell i pel riu", afirma María.

Guatemala compta amb condicions naturals immillorables per a disposar d'aigua suficient, però la realitat per a la majoria de la població és una altra. Per exemple, només en el municipi de Guatemala, de 250 mil llars ateses per l'Empresa Municipal d'Aigua, 50 mil no compten amb el servei. Les dades cobren major rellevància de cara a la covid-19, sobretot perquè rentar-se les mans, totes les vegades possibles, resulta ser indispensable per a enfrontar i salvar-se de la malaltia.

"Nosaltres defensem els rius perquè les empreses els estan destruint, els desvien i els contaminen, i això ens afecta a tothom,

amb quina aigua ens netejarem del virus si els rius estan secs?" qüestiona María qui, igual que Lesbia, coincideixen en emfasitzar que "quan s'aixequi el toc de queda tornarem amb més força a la resistència". La seva convicció és genuïna, sobre com han enfrontat fermament, com centenars de dones i homes en els diferents territoris, a un sistema voraç que les persegueix, criminalitza i violenta, i avui a un virus que aguditza les condicions de pobresa i fam a les comunitats.

A San Rafael Las Flores, "és terrible el que es viu i es veu, la vida és dura, la cistella bàsica ha pujat, la lliura de tomàquet, per exemple, ha arribat a costar 9 quetzals (poc més d'un euro) i l'ajuda promesa pel govern no ha arribat". Lesbia va perdre el treball, els amos de la casa, a la qual diàriament anava a cuinar i netejar, li van dir que per seguretat ja no hi anés, fa alguns mesos es va quedar sense el suport de la seva família per estar a la resistència, hi ha dies que els ha passat sense tenir res per a menjar, "però jo sé que d'aquesta me'n sortiré, i tornaré a la guàrdia a fer front a l'empresa".

Els ingressos a la població s'han reduït, la disminució d'hores per a la mobilització de les persones ha impedit la generació d'una entrada de diners. Dels suports promesos pel govern, "no s'ha vist res aquí", comenta la María, i encara que reconeix que el virus ha afectat l'economia de la població, "a les comunitats fem resistència perquè tallem una mica d'herba i anem a la "milpa", és d'aquesta terra que tant defensem i per la qual estem disposats a donar la vida, que traiem una mica de menjar. Encara que el govern i les empreses ens persegueixin, nosaltres continuarem lluitant pels rius, els boscos i la terra perquè és aquí on està la vida i perquè és l'única cosa, jo penso, que ens farà més fortes per a afrontar el virus", conclou. 🌱





Una inèdita crisi global d'incerts efectes

Gabriel Flores

Economista

El món afronta una crisi global inèdita d'impactes i durada imprevisibles. La crisi sanitària provocada pel coronavirus ha paralytitzat l'activitat econòmica i ha impactat sobre societats i economies profundament desequilibrades i desiguals. I, a Europa, sobre un projecte d'unitat europea debilitat i afectat de paràlisi

La crisi ha capgirat el món i el nostre escenari vital en tots els components de les relacions humanes, tant les d'indole econòmic, social, cultural, institucional o geopolític com les que mantenim amb la natura, de la qual som part i a la qual hem enverinat i amputat en la biodiversitat que li servia de sosteniment i equilibri.

El desastre ja s'ha produït, però la seva evolució i conseqüències a mig termini dependran de quan s'obtingui un remei terapèutic que permeti controlar la malaltia i de la capacitat de governs i institucions supranacionals per reforçar la sanitat pública i posar en peu mesures de reactivació econòmica i solidaritat que evitin la catàstrofe.

L'acumulació de crisi sanitària, social, econòmica i ecològica revela les vulnerabilitats heretades i els desordres creats per uns models neoliberals de capitalisme i globalització que van imposar el seu predomini mundial a partir dels primers anys 80 de segle XX i van establir unes destructives relacions amb la natura i les societats en què es van instal·lar i van créixer.

Tots els elements de la crisi actual ja estaven presents abans de la pandèmia. L'original i realment excepcional han estat els factors que l'han provocat: el coronavirus i el consegüent i imprescindible confinament per controlar una crisi sanitària facilitada per anys de deteriorament i retallades de la sanitat pública. Aquests dos desencadenants són les principals novetats pel que fa als desequilibris financers, enfrontaments bèl·lics, excés

d'oferta o debilitat de la demanda global que van provocar les moltes crisis globals sofertes anteriorment.

¿EUROPA ÉS PART DE LA SOLUCIÓ O DEL PROBLEMA?

La Unió Europea (UE), que amb les seves polítiques d'austeritat i devaluació salarial va ser entre 2010 i 2014 part del problema i la principal responsable de la segona recessió soferta pels països de sud de l'eurozona, s'ha convertit en els últims mesos en part d'una solució incipient, fràgil i momentània, però part de la solució.

La primera reacció de la UE davant l'expansió del coronavirus va ser de passivitat. Tant Itàlia com Espanya van ser abandonades a la seva sort. A les poques setmanes, quan l'epidèmia es va convertir en pandèmia i amenaça de paràlisi econòmica, les institucions comunitàries es van moure amb rapidesa i van trencar de fet amb les polítiques d'austeritat imposades a partir de l'any 2010.

El Banc Central Europeu (BCE) garanteix avui, mitjançant la intensificació de la compra massiva de deute públic dels Estats membres i la seva monetització, que les primes de risc es mantenen en nivells molt baixos i els costos financers són suportables.

La Comissió Europea ha aprovat la relaxació de les regles pressupostàries establertes pel Pacte d'Estabilitat i Creixement (és la primera vegada que s'activa la seva clàusula de salvaguarda), per evitar les restriccions pressupostàries que



durant la “Gran Recessió” van lligar de mans la capacitat d’actuació de els Estats.

I a través d’una proposta de l’Eurogrup (ministres de Finances de l’eurozona) s’ha aprovat una notable mobilització de fons, fonamentalment a través de préstecs (la majoria no subjectes a condicionalitat), que permetran una atenció sanitària més eficaç i l’enfortiment de la sanitat pública; i en el terreny socioeconòmic, oferir préstecs, subsidis, rendes o menors cotitzacions tributàries que protegeixen llocs de treball, pimes, autònoms, teixit empresarial i persones aturades o en situació de pobresa i risc d’exclusió social.

Gràcies a aquestes decisions de les institucions comunitàries, el govern de coalició progressista de l’PSOE i UP té la capacitat i els marges financers i pressupostaris per afrontar la crisi sanitària i els seus impactes més negatius, al menys en aquesta primera fase de contenció de la pandèmia. I així ho està fent, intentant que cap sector social i, especialment, les llars més vulnerables es quedin sense la protecció i la solidaritat de la societat que organitza l’Estat.

ELS PAÏSOS DE SUD DE L’EUROZONA NO PODEN FINANÇAR LA SEVA RECUPERACIÓ ECONÒMICA

Si en els pròxims mesos estan assegurats els recursos financers i pressupostaris per controlar la pandèmia i reforçar un escut públic de protecció social, en què consisteix exactament el problema polític que ha de dirimir el Consell Europeu en les pròximes setmanes i que es tendeix a simplificar com un dilema entre partidaris i contraris de l’emissió conjunta de deute públic o coronabons? El gran problema està en que els països de sud de l’eurozona, després del fort augment de el dèficit públic que està provocant la recessió, no poden abordar el finançament de les tasques que comporta la propera etapa de recuperació econòmica. D’aquí la reclamació de solidaritat als seus socis.

Hi ha diferents formes de dotar fons a aquest gran paquet financer comú que és necessari per emprendre la reactivació de l’economia europea. La millor de les solucions passaria per la mutualització del deute públic a través de l’emissió conjunta de coronabons (deute comú dels països de l’eurozona), per tal de llançar un pla modernitzador d’estructures productives vinculat a la descarbonització de l’activitat econòmica, la transició ecològica, la investigació, l’educació i les qualificacions laborals del futur, l’impuls dels béns públics o la consolidació de noves especialitzacions productives. Però, atès que els països de el Nord de l’eurozona es neguen rotundament a qualsevol mesura que soni a unió permanent de transferències, la via dels eurobons no és transitable a curt termini.

Hi ha altres fórmules de finançament possible, que també impliquen dosis de mutualització de costos i riscos, combinant transferències (que no suposin devolució), préstecs a llarg termini amb baixes taxes d’interès (sense velles condicionalitats) i préstecs més exigents (pel que fa al venciment, taxes d’interès o condi-



ons), per impedir que la pandèmia acabi provocant un augment de les divergències productives i de rendes que facin inviàbles el mercat únic i la UE.

En cas de fracassar, el futur que li espera a la UE i la majoria dels estats membres és de decadència política i econòmica, absència de cohesió econòmica, social i territorial i insignificança internacional.

L’Estat espanyol afronta la nova crisi global amb una economia fràgil i desequilibrada que serà durament colpejada en diversos dels seus pilars fonamentals (turisme o indústria d’automoció), un escenari polític crispat i una societat on la desigualtat, la precarietat i la pobresa han consolidat la seva presència.

Totes les estimacions econòmiques dels propers mesos donen compte de la intensa recessió en què ens endinsem i de la seva enorme capacitat de destruir llocs de treball i activitats econòmiques. Les últimes previsions per a l’economia espanyola, fetes públiques per la Comissió Europea el passat 6 de maig, assenyalen un retrocés del PIB el 2020 del 9,4% (només superat en unes dècimes per Itàlia i Grècia), una taxa d’atur del voltant del 19% (només a Grècia seria més gran), un dèficit públic proper al 10% (fruit de l’augment de la despesa pública i la caiguda de la recaptació tributària) i un augment d’una mica més de 20 punts percentuals del deute públic, fins al 115,5% del PIB.

Un desastre econòmic i social susceptible d’empitjorar, sense precedent històric en temps de pau, que fa evident la importància d’unir els esforços d’agents socials, administracions públiques, partits polítics i ciutadania per impulsar la propera etapa de recuperació econòmica. Una tasca molt més complexa i exigent que l’actual pel que fa als recursos i la gestió que requereix, perquè no pot limitar-se simplement a reconstruir el teixit productiu i empresarial i el model de creixement danyats, sinó que ha d’aspirar a dirigir les tendències i els nous factors que acabaran donant a llum les noves estructures i especialitzacions productives, les activitats, relacions econòmiques, model de creixement i ocupacions del futur.

Al parlar de modernització d’estructures, especialitzacions i factors productius, no només ens referim a l’economia, estem també parlant del conjunt de suports i relacions que mantenen el benestar social, la salut pública, els equilibris ecològics bàsics, l’estabilitat política, els drets i llibertats o la convivència. 🧠🧠



Els moviments socials davant la covid-19: Per a no tornar a la normalitat

El passat 23 d'abril es va realitzar un webinar (conferència en línia) titulat «Una mirada global a la pandèmia des dels moviments socials. Per a no tornar a la “normalitat”», on es va entaular un diàleg amb diferents iniciatives amb una conferència marc de Raúl Zibechi, que es pot veure al canal de YouTube Entrepobles/Entrepueblos/Entrepobos/Herriarte. Aquest article recull les valoracions de les companyes que van compartir els seus sabers i reflexions amb nosaltres aquell dia, d'una banda, Dolores Jacinto, de #RegularizaciónYa i per un altre Annaïs Sastre, que ens va explicar #SOSCampesinado

La crisi de la covid-19 ha vingut a reforçar tota una sèrie de crisis múltiples: ecològica, social, econòmica, de cures, humanitària... Els moviments socials s'han mobilitzat per centralitzar lluites necessàries per a la transformació real a models de vida i de convivències que posin la vida en el centre, de totes les persones i dels territoris per a transitar a maneres de relacionar-nos més justes i democràtiques enlloc de reforçar el capital i els feixismes. A més de múltiples accions de solidaritat i resistència comunitària per a fer front a les profundes desigualtats que han vingut a engrandir-se amb la pandèmia, hi ha dues campanyes a l'Estat espanyol, a les quals Entrepobles ens hem sumat: la campanya per la sobirania alimentària #SosCampesinado i la d'erradicació del racisme institucional i les violències cap a les persones migrants, #RegularizacionYa.

CAMPANYA #RegularizaciónYa

La situació que es venia vivint a l'Estat espanyol en relació amb els treballs racialitzats, als que poden accedir les persones migrants, ja era greu. Són els més infravalorats socialment i econòmicament, i no qualificats, com són el treball agrícola i el treball relacionat amb les cures.

La Campanya #RegularizaciónYa pretén posar sobre la taula com al nostre país, en l'actualitat, es permet que hi hagi persones que visquin sense el mateix accés als drets. La situació de la covid-19 ha vingut a exposar la nostra ecodependència i interdependència, per això, es fa més urgent que mai.

A més de la burocràcia que signifiquen els permisos de residència, es denuncia tots els dispositius sobre els quals es recolza el racisme institucional, com són els Centres d'Internament per a

Estrangers –CIE– (que s'han buidat per primera vegada íntegrament des de la seva creació), les batudes per perfil ètnic (que en canvi no han cessat, sinó que s'han continuat denunciant), les deportacions (que tot i el tancament de fronteres s'han continuat negociant).

L'actual Llei d'Estrangeria obliga que passin tres anys fins que les persones es puguin regularitzar, la qual cosa obliga al fet que per a subsistir s'hagi de recórrer a l'economia informal. És més, precisament gran part d'economia de l'Estat espanyol se sosté gràcies a l'explotació de les persones migrants.

Es posa en qüestió l'anomenat “control migratori”, per innecessari i cruel, a més de sotmetre a violències del racisme institucional a més de la violència econòmica i social, situació que s'ha agreujat amb la covid-19. 

Dolores Jacinto. AIPHYC (Asociación Intercultural de Profesionales del Hogar y Cuidados)

La situació de les treballadores de llar i de cures ja era precària des d'abans de la covid-19. Realment l'única cosa que va venir a fer tot això va ser agreujar una situació en la qual ja veníem vivint-la com és el desistiment, com és la no prestació per la desocupació, i com són els riscos laborals, que es continuen deixant a la voluntat de l'ocupador o de l'ocupadora.

Amb tots aquests antecedents, en aquesta crisi, hi ha hagut multitud d'acomiadaments, injustificats òbviament, però com en aquest sector es permet, moltes de les nostres companyes es van veure d'un dia per a un altre al carrer, sense cap mena d'ingrés i sense cap mena de prestació, ja que el govern, en un primer instant, ni tan sols recordava que existíem, fins que moltes associacions de treballadores de llar i cures al llarg del territori espanyol ens hem organitzat per a demanar-li al govern que ens donés una prestació, perquè com molta gent, cotitzàvem a la Seguretat Social, simplement perquè no estava estipulat. Vam veure també que els primers a ser atesos i a donar-los una mica de respir, han estat els empresaris, els autònoms, i a nosaltres com a treballadores ni se'ns va veure.

El govern, després de debatre'l i d'estar alguns en contra i altres a favor, va treure un subsidi per a treballadores de la llar i les cures amb un 70% de la base de cotització. Però això no arriba a cobrir a totes les companyes, ja que moltes estan de manera irregular i no tenen un contracte per escrit, i alhora hi ha d'altres que encara que tinguin la documentació en regla, tampoc tenen un contracte perquè els seus ocupadors no s'han fet responsables de fer-ho com la llei ho marca. A nosaltres ens preocupen molt aquestes últimes perquè si bé és veritat, que fins al dia d'avui, que estem a més de la meitat de maig, a penes s'ha començat a fer les inscripcions per a aquest subsidi, quan portem més de 2 mesos amb les companyes que no han cobrat ni un sol cèntim i que continuaran passant els mesos sense tenir cap ingrés. D'altra banda, les companyes que no han tingut cap contracte estan a les últimes, depenent d'estalvis i altres.

És molt precària la situació, i a nosaltres, com a associació, ens preocupa com podrem continuar, ja que estem treballant amb una xarxa de suport amb les companyes i veiem com les dificultats les sobrepassen i no veiem que vagin a millor després del confinament, sinó que realment s'agreuaran continuant estant en un estat de vulneració, sobretot les qui estan de manera irregular.

Volem que després d'aquesta pandèmia el subsidi extraordinari no es quedi solament en això (en temporal) sinó que realment s'allargui i que al treball de llar i cures se'l reconegui amb plens drets, que es ratifiqui el conveni 189 de la OIT i que es garanteixi la seva entrada en vigor en l'Estat espanyol segons ho marquen els paràmetres.



#RegularizaciónYa



#SOScampesinado



CAMPANYA #SOScampesinado

La situació respecte al sistema alimentari és que coexisteixen d'una banda, una agricultura i una ramaderia formada per petita i mitjana pagesia, una ramaderia extensiva que és diversa i comercialitza en circuits curts a nivell local o regional i que té molt pocs intermediaris. El seu objectiu consisteix a guanyar-se la vida i proveir les comunitats locals. Aquest sistema alimentari alimenta milions de persones al món i està integrat en la seva realitat, en el seu context local, ecològic i cultural.

D'altra banda, l'altre model que a grans trets seria l'agroindustrial globalitzat que es basa en la importació i exportació d'aliments i que provoca que aquests aliments es moguin per tot el món, i que especula amb el seu preu, que no respon a les necessitats socials de la pagesia, sinó que respon als interessos de l'agroindústria, i que es regeix per qüestions d'abaratiment de la mà d'obra, de la flexibilitat laboral o mediambiental. Es basa també en una extracció constant dels béns naturals del sud, entesos com a recursos, i provoca paisatges agraris que són homogenis, sent monocultius extensius i que minven el dret de les comunitats locals d'autoproveir-se. Aquests sistemes acaparen les millors terres, acaparen els recursos hídrics i provoquen la pèrdua d'hàbitats naturals i dels sistemes agraris locals.

La pagesia ja estava afectada per l'oligopoli alimentari que dicta els preus i el consum, de tal manera que la pagesia i l'agricultura, que és

un sector indispensable per a la sostenibilitat de la vida, es veu afectat sense poder subsistir amb el seu treball.

Amb el confinament i les mesures que es van prendre al principi i que s'han anat qüestionant (com no poder anar als horts i granges d'autoconsum) o la venda en mercats no sedentaris a l'aire lliure, juntament amb la paralització d'alguns canals de comercialització com l'hostaleria, menjadors escolars i col·lectius o les fires. Això ha estat especialment contradictori perquè s'ha afavorit el consum a les grans superfícies.

La Campanya sorgeix contra aquestes mesures perquè posen en escac la supervivència de les petites i petits pagesos, a partir d'una xarxa informal de dones que es vinculen per la necessitat d'incorporar la perspectiva feminista en la lluita agroecològica i per la sobirania alimentària.

Entre les moltes demanades que se sol·liciten per a pal·liar la crisi, també es reivindica que la compra pública d'aliments per a proveir hospitals, residències, menjadors socials, menjadors escolars o bancs d'aliments es faci a través de produccions locals i a un preu just, perquè és també reivindicar el dret a l'alimentació sana, justa, local i sostenible per a totes les persones, mantenint i reforçant precisament aquests circuits curts que són més segurs i que sustenten a les petites productores i les economies socials, posant en el centre la vida i la sobirania alimentària, entesa com el dret dels pobles a decidir les seves pròpies polítiques alimentàries, pesqueres i agràries. 🧑🏻‍🦺

Annaïa Sastre (Arran de Terra i l'Arresta)

Preocupa com serà el desconfinament en relació amb el sistema alimentari i a tot el suport que han donat els petits i les petites agricultores durant aquest confinament, que s'han deixat la pell per a alimentar-nos i perquè arribessin les comandes a les cases, les cooperatives de consum, etc.

Ara, a la sortida, preocupa com serà això, si els continuarem donant suport. Aleshores és necessari que la gent reflexioni sobre qui l'ha estat alimentant durant aquest covid-19 i com després d'això continuarem fent-nos responsables a nivell alimentari amb la pagesia, amb els agricultors i les agricultores.

És important ara donar força a això: buscar les cadenes alimentàries en circuits curts locals que s'adaptin més a la seva vida i que li siguin més còmodes i que siguin més fàcils de sostenir en la seva vida i comprometre's amb aquests circuits i amb els agricultors i les agricultores: que el menjar no es fa en dos dies, que la gent necessita organitzar-se i les agricultores ara van boges per saber quant planten, perquè hi ha hagut un increment molt gran del volum d'aliments que han circulat per aquests circuits curts en aquest mes i mig, dos mesos i ara no se sap quant plantar, si totes aquestes persones que s'han sumat a aquests circuits que ja existien continuarà consumint en grans superfícies.

Les persones estem interconnectades i les lluites estan interconnectades, contra el capitalisme, i la lluita per la regularització, pels drets de les persones migrades, contra el canvi climàtic i l'agroecològica al final són totes les mateixes lluites, és la mateixa lluita i hem de treballar de forma interconnectada.



ENS POTS TROBAR A

ANDALUSIA

■ C/ José M^a Moreno Galván, 18, Bl.K - 2^o B
41003 Sevilla · T. 616 564 551

✉ ep.andalucia@entrepueblos.org

📘 Entrepueblos Andalucía

ASTÚRIES

✉ ep.asturies@entrepueblos.org

CASTELLA-LA MANXA

✉ ep.castillalmancha@entrepueblos.org

CASTELLA I LLEÓ

✉ ep.valladolid@entrepueblos.org

✉ ep.burgos@entrepueblos.org

✉ ep.zamora@entrepueblos.org

✉ ep.cyl@entrepueblos.org

✉ ep.palencia@entrepueblos.org

🌐 entrepueblosvalladolid.wordpress.com

📘 entrepueblosencastillayleon

🐦 @EntrepueblosV

CATALUNYA

■ C/ August 21, entl. 1a · 43003 Tarragona

■ C/ Raiers 13 · 25500 La Pobra de Segur
(Lleida)

■ Av. Meridiana 32, ent. 2^a (esc. B)
08018 Barcelona

✉ penedes@entrepueblos.org

🌐 entrepoblespenedes.wordpress.com

🌐 entrepoblesbarcelona.wordpress.com

@EntrePobles_Tgn

📘 EntrePobles-Camp-de-Tarragona

📘 EntrepoblesPenedes

COMUNITAT DE MADRID

✉ ep.madrid@entrepueblos.org

📘 EntrepueblosMadrid

EUSKAL HERRIA

✉ herriarte@gmail.com

ILLES BALEARS

■ C/ Carme, 6 · 07701 Maó (Menorca)

✉ mallorca@entrepueblos.org

📘 EntrePobles-Mallorca

LA RIOJA

■ Apdo. 1.327 · 26080 Logroño

PAÍS VALENCIÀ

■ C/ Sant Isidre 9 · 03803 Alcoi

■ C/ Venezuela 1 · 03610 Petrer

■ Paratge Sant Josep. C. Pipa 7
12600 Vall d'Uixó (Castelló)

■ C/ Lepanto 7 · 03201 Elx

✉ paisvalencia@entrepueblos.org

✉ alacant@entrepueblos.org

🌐 entrepoblesalacant.wordpress.com

📘 EntrepoblesPaisValencia

REGIÓ DE MURCIA

✉ marcuba3@gmail.com

APORTACIONS ECONÒMIQUES

IBAN (ES05) Triodos Bank (1491) Oficina (0001) Núm. c.c. (21-3000079938) • Avinguda Diagonal, 418, 08037 Barcelona



EntrePobles - BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sol·licitud d'ingrés com a soci/sòcia

Nom i cognoms

NIF *

Data de naixement

Adreça

C.P. Població

Telèfon Professió

Adreça electrònica

Quota anual 75 € ó €

Si tens dificultats econòmiques posa't en contacte per flexibilitzar la teva aportació.

EntrePobles recomana fixar-la en el 0,7% del salari.

Ordre de pagament per a l'entitat bancària

Banc / Caixa

NÚMERO DE COMPTE - IBAN									
IBAN	ENTITAT	SUCURSAL	D.C.	NÚM. CUENTA					

Sol·licito que fins nou avis, carreguin al meu compte o llibreta els rebuts que periòdicament els presentarà a nom meu **EntrePobles**

Nom i cognoms

Adreça

C.P. Població

Firma

*NIF imprescindible per a desgravament en l'IRPF.

Avis legal: De conformitat amb el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 ("RGPD"), l'associació EntrePobles/EntrePobles/EntrePobos/Herriarte es fa responsable i garanteix la confidencialitat i seguretat en el tractament de les dades de caràcter personal, que s'utilitzaran únicament per poder formalitzar la inscripció i rebre la informació com a soci/a, i no se cediran a tercers en cap cas. Es pot exercir el dret d'accés, rectificació, supressió, portabilitat, limitació i/o oposició al tractament, mitjançant la nostra adreça postal (Av. Meridiana, 30-32, esc B, entresòl 2a, 08018 Barcelona).